

PROIZVODNJA I KAPACITETI POLJOPRIVREDE ČSSR

Od 12,767.000 hektara površine ČSSR, 7,188.000 hektara otpada na poljoprivredno zemljište. U strukturi obradivih površina dominiraju oranice:

5,089.000 ha	—	70,75%	oranične površine
1,002.000 ha	—	13,95%	livade
875.000 ha	—	10,90%	pašnjaci
27.000 ha	—	0,37%	vinogradi i voćnjaci
10.000 ha	—	0,13%	hmeljarnici
275.000 ha	—	3,90%	ostalo

Ostatak zemljišta su šume (4,439.000 ha) i ribnjaci (53.000 ha).

Tlo predstavlja kolekciju različitih tipova, počevši od degradiranih smeđih, srednjoevropskih tala i pepeljuša, ispranih u gornjem sloju, do raznih nijansa černočzjoma, bogatog crnicom i mineralnim tvarima. Višegodišnji prosjek oborina (1901. do 1962.) iznosi 717 mm, a prosječne godišnje dnevne temperature 8,1°C. Najniže temperature zabilježene su posljednjih godina na području Bratislave (9. veljače 1956) —22,8°C, dok su najviše iznosile +37,4°C u okolici Praga (7. srpnja 1957).

Klima je umjereno-kontinentalna, karakteristična toplim ljetom i hladnim zimama.

Poljoprivredne površine pripadaju uglavnom socijalističkom sektoru proizvodnje oko 92,5%. Državna dobra (Státní statky) obrađuju 31,9%, a ostalo zadružne organizacije (Jednotná zemědělská družstva). Oko 540 tisuća hektara obradive zemlje uživaju članovi seljačkih zadruga kao svoje okućnice, ili se ona nalaze u privatnom korištenju kao proizvodna površina ili gradilišta.

Obradive ratarske površine pretežno koriste za proizvodnju žitarica i krmnog bilja. Struktura proizvodnje u 1964. godini bila je ovakva:

2,658.000 ha	—	51,8%	žitarice
411.334 ha	—	8,0%	industrijsko bilje
491.369 ha	—	9,6%	krumpir
1,496.217 ha	—	29,1%	krmno bilje
41.968 ha	—	1,5%	povrće

Među žitaricama na prvom mjestu se uzgaja pšenica, (prosječno godišnje troše po stanovniku 130 kg), zatim pivarski ječam, raž, smjesa zobi s ječmom, te kukuruz. (Godišnja potrošnja piva iznosi 130 litara po stanovniku). Pšenicom

je 1964. godine bilo zasijano 830.762 ha, jarim ječmom 685.647 ha i kukuruzom za proizvodnju zrna 186.274 ha.

U grupi industrijskog bilja vodeća je šećerna repa — 259.631 ha u 1964. godini (godišnje troše po stanovniku 42 kg šećera). Na tom nivou kretale su se i dosadašnje površine, s blagom tendencijom povećanja sjetve.

1948. godine	182.000 ha
1953. „	232.000 ha
1957. „	227.000 ha
1961. „	252.000 ha

Krumpir je, također, kultura koja je obilno zastupljena u programima proizvodnje. U široj rajonizaciji postoje čitava područja gdje prevladavaju krumpirišta, tako da uz šećernu repu, ova kultura ima nacionalni karakter proizvodnje. Između 1948. i 1958. godine površine pod ovom kulturom su se kretale između 550 do 630.000 ha. Od tada su se počele postepeno smanjivati uz istovremeno povećanje prosječne i ukupne proizvodnje.

Gotovo jedna trećina obradivih površina je zauzeta krmnim biljem, posebno lucernom, zatim smjesama žitarica s leguminozama i silažnim kukuruzom. U toku ove godine u proizvodnji je bilo 109.227 ha lucerne za sijeno i 19.320 ha za proizvodnju sjemena, te 86.873 ha silažnog kukuruza.

Vinogradarstvo i voćarstvo nemaju bogate tradicije u poljoprivredi ove zemlje. Te grane su se počele nešto jače razvijati tek posljednjih godina i to u južnim rajonima Slovačke. Od 25.554 ha ukupnih površina pod vinogradima (18.354 ha u Slovačkoj), 13.685 ha su mladi nasadi, stari iznad 5 godina. U Sortimentu prevladavaju vinske sorte (Leanka, Graševina, Burgundci, Slankamenka) — 61,6%. Ostalo su stolne sorte i hibridi, čiji se proizvodi koriste za potrošnju u svježem stanju, ili za proizvodnju sokova.

Voćarstvo predstavlja oko 50.000 stabala, pretežno jabuka (18.336), krušaka (4.968), trešanja (4.614), šljiva (2.996) i ostalog voća, manje njegovanog u voćnjacima zatvorenog tipa samo po vrtovima i okućnicama.

STOČARSTVO

U stočarskoj proizvodnji ČSSR dominantna je proizvodnja mlijeka i teladi, za priplod i tov. Kretanje pojedinih kategorija stoke vidi se na slijedećoj tabeli:

Godina	000 kom						
	Goveda ukupno	Krave	Svinje ukupno	Krmače	Telad ukupno	Nesilice	Ovce
1955.	4.107	2.083	5.285	531	23.367	20.365	1.000
1959.	4.303	2.072	5.687	622	27.569	24.445	727
1960.	4.387	2.047	5.962	628	28.157	24.972	646
1961.	4.518	2.062	5.895	626	28.805	25.551	603
1962.	4.507	2.045	5.897	604	28.032	23.932	524
1963.	4.480	1.984	5.845	612	30.093	23.638	527
1964.	4.436	1.959	6.139	606	28.840	22.772	568

Brojno stanje stočarstva pokazuje kako se ono nije mnogo mijenjalo posljednjih godina, odnosno da nema ozbiljnijeg trenda ni u pravcu povećanja ni smanjenja broja stoke.

Na 100 ha poljoprivredne površine:

Godina	Konji	Goveda	Krave	Ovce
1934/38.	8,5	55,4	30,7	5,9
1950.	8,2	58,4	28,1	8,1
1960.	4,5	60,4	28,2	8,9
1962.	3,5	62,8	28,5	7,3
1964.	2,9	62,3	27,5	8,0

Na 100 hektara oranica:

Godina	Konji	Goveda	Krave	Ovce
1934/38.	56,1	—	708,2	270,3
1950.	74,8	—	358,2	303,7
1960.	116,4	10,6	549,6	487,4
1962.	115,6	10,4	549,6	469,2
1964.	120,8	9,7	567,7	448,2

Sva nastojanja oko razvijanja stočarstva svedena su na intenzifikaciju i poboljšanje tehnologije — selekcija, kvalitetnija ishrana, povećanje produktivnosti i suvremeniji način držanja. Ishrana stoke počiva danas pretežno na silaži i kabastim krmivima, a manje na koncentriranim bjelančevinasto-mineralnim obrocima. To je glavni razlog što današnja produkcija zaostaje i što se proizvodnja mlijeka i mesa više bazira na kvantumu, umjesto na kapacitetima i genetskim svojstvima pojedinog grla.

	1955.	1959.	1961.	1964.
Proizvodnja mlijeka po kravi (lit.)	1.616	1.761	1.871	1.859
Priplod teladi na 100 krava	71,7	75,3	76,4	83,1
Odbiće prasadi po krmači	10,02	10,01	10,57	12,63
Jaja po nesilici	94,2	103,2	106,2	122,1

To su podaci za zemaljsko stočarstvo. Na dobrima i zadrugama, osobito tamo gdje se problematika stočarstva više povezuje za suradnju sa centralnim institutima i terenskom stručnom službom, rezultati su bolji.

Adekvatno rezultatima produkcije po grlu, rasla je i ukupna proizvodnja. Tako se proizvodnja svinjskog mesa povećala 1964. godine u odnosu na 1948.

godinu za 2,8 puta, goveđeg mesa za 2,1, a jaja za 2,3 puta (godišnja prosječna potrošnja po stanovniku iznosi 60 kg). Proizvodnja mlijeka je ostala gotovo na jednakom nivou.

Vrsta proizvodnje	Jedinica mjere	1955.	1959.	1961.	1964.
Meso ukupno	t. žive vage	767.879	902.717	961.852	1.059.792
Goveđe meso	„	271.637	322.536	359.845	410.863
Svinjsko meso	„	454.701	550.353	578.090	619.198
Teleće meso	„	41.541	29.829	23.817	29.731
Mlijeko	000 hl	34.152	36.575	38.266	36.500
Jaja	milijun kom.	1.734	2.135	2.351	2.695

U poslijeratnoj organizaciji poljoprivrede, stočarstvo je dugo bilo ispod nivoa iz 1936. godine. Tek je 1957. dostignut prijeratni stupanj. Između 1958. do 1964. proizvodnja u stočarstvu je rasla po stopi od 2,1⁰%. U prošloj godini proizvodnja je iznosila 18,3⁰% više nego u 1963. godini.

Slični su odnosi i u tržišnim viškovima. U 1957. stočarstvo je predalo tržištu 16,5⁰% više stočarskih proizvoda, nego u 1936. godini, dok su u prošloj godini viškovi bili veći za 46,5⁰%.

Ratarska proizvodnja

u 000 ha, odnosno tona

Godina	Pšenica			Kukuruz			Šećerna repa			Krumpir		
	ha	q/ha	tona	ha	q/ha	tona	ha	q/ha	tona	ha	q/ha	tona
1948.	869	16,4	1429	142	20,9	297	182	235,8	4295	551	110,1	6067
1950.	755	18,9	1430	129	17,0	218	221	284,7	6296	660	123,5	8156
1951.	740	19,9	1476	139	21,8	302	224	213,5	5230	666	110,5	7356
1952.	766	20,5	1573	139	15,3	212	232	205,5	4760	669	118,4	7924
1953.	748	20,8	1556	149	23,8	430	232	241,1	5588	636	152,6	9702
1954.	712	15,6	1107	147	25,9	382	215	261,1	5603	603	131,9	8314
1955.	720	20,4	1473	160	24,4	391	216	285,1	6152	621	127,3	7905
1956.	722	21,3	1541	183	21,8	399	222	206,7	4585	630	152,9	9635
1957.	742	20,6	1525	169	26,5	445	227	298,3	6785	629	139,4	8756
1958.	738	18,3	1346	180	27,3	479	234	299,1	6946	607	109,1	6589
1959.	720	22,9	1649	187	28,0	503	242	205,6	4949	585	108,7	6334
1960.	652	23,3	1503	195	30,5	572	242	346,3	8369	596	90,0	5093
1961.	643	26,0	1666	201	24,7	461	252	280,3	6894	515	104,0	5331
1962.	673	24,5	1644	237	23,5	471	260	228,4	5811	508	98,9	5002
1963.	720	24,6	1766	213	29,3	578	259	314,2	8018	503	129,6	6506
1964.	831	22,2	1829	186	26,5	465	259	293,1	7484	491	156,0	7656

Radikalne promjene u organizaciji poslijeratne poljoprivrede ČSSR, izmjene u navikama i strukturi vlasništva, uvjetovani ukrupljavanjem zemljišta i kolektivizacijom sredstava rada, dosta su se odrazile na obim i kvalitet proizvodnje. Prijeratni nivo ukupne proizvodnje postignut je tek 1960. godine, zahvaljujući povećanoj proizvodnji mesa i industrijskog bilja.

Međutim, i pored toga što se proizvodnja između 1960/65. nalazila iznad razdoblja 1934/38. — prosječno za 3,1%, biljna proizvodnja još ni danas nije dostigla prijeratni nivo. U odnosu na 100 u 1936. biljna proizvodnja u 1960. je iznosila 97,3; 1961 — 94,5; 1962 — 83,2; 1963 — 95,7 i 1964 — 93,5. Doduše, tome su pridonijeli nepovoljni klimatski i prirodni uvjeti. Štete od vremenskih nepriklina (posebno suše) u 1964. i 1965. iznosile su oko 15 milijardi Kčs, ili oko 9% od ukupnog nacionalnog dohotka.

Kako zaostajanje poljoprivrede izaziva određene disproporcije na brži razvitak industrijske proizvodnje i kupovnu moć stanovništva, to narušava normalni ritam cjelokupne nacionalne privrede, prave se veliki napori u pravcu unapređenja poljoprivrede i razvijanja njenih kapaciteta.

Danas je već stvorena sigurna baza za brži i kvalitetniji razvoj poljoprivrede. Što je najvažnije, stvoreni su veliki blokovi zemljišta koji omogućuju široku primjenu mehanizacije, industrijski karakter proizvodnje i sistem trake. Kompletna poljoprivreda organizirana je kroz široku mrežu naučnih institucija, a to omogućuje stručan pristup svim procesima sadašnje i perspektivne tehnologije. Posljednje dvije godine, iako još u fazi zaostajanja za prijeratnom poljoprivredom, produktivnost u poljoprivredi se povećala za 160% (šira primjena mehanizacije), a tržišni viškovi za 37%. Intenzivnija primjena kemizacije u poljoprivredi, osobito mineralnih gnojiva, zatim zamjena postojeće, sa široko zahvatnom mehanizacijom, brzo će se reflektirati u visini proizvodnje, rentabilnosti i produktivnosti rada.

Sadašnja upotreba mineralnih gnojiva je veoma skromna. Ukupna potrošnja se posljednjih desetak godina povećala jedva za 1,9 puta (od ukupno 346.402 kg čistih NPK u 1954/55. na 671.312 kg u 1964/65).

Upotreba gnojiva po 1 ha u čistom obliku

	1950/51.	1955/56.	1958/59.	1960/61.	1962/63.	1963/64.
N	7,7	13,4	17,6	20,1	22,1	24,5
P ₂ O ₅	9,2	13,2	18,0	21,9	26,1	30,8
K ₂ O	11,3	20,1	34,6	26,3	31,9	38,1

Veća orijentacija na primjenu gnojiva (195 kg aktivnih tvari u 1970.) uključuje i orijentaciju na vlastitu proizvodnju, pošto se dosadašnja potrošnja podmirivala samo na dušičnim gnojivima, dok se dio fosfornih i sve količine kalijevih gnojiva uvozilo.

Mehanizacija, bitan faktor u formiranju suvremene poljoprivrede, također nije bila na nivou stvarnih potreba ni po stupnju opremljenosti ni po kapacitetima.

Opremljenost mehanizacijom

	1955.	1960.	1962.	1964.
<i>Na 1000 ha poljoprivrednih površina:</i>				
— traktora (broj)	5,6	13,0	19,2	23,1
— trakt. plugova	7,9	11,5	11,5	12,1
— trakt. kultivatora	1,3	4,3	5,3	5,5
— trakt. tanjurača	1,2	2,5	3,7	4,2
— žitnih samovezačica	10,5	13,6	11,9	8,9
— žitnih kombajna	1,3	2,6	4,0	4,4
<i>Na 1000 ha kukuruza:</i>				
— kombajni za berbu	—	2,6	5,5	10,2
<i>Na 1000 ha krumpira:</i>				
— sijačica	10,2	15,4	19,7	21,2
— kopača krumpira	6,0	16,8	28,1	39,7
— kombajna za vađenje	0,1	1,6	5,1	5,9
<i>Na 1000 ha šećerne repe:</i>				
— sijačica	17,5	29,2	37,8	38,9
— kombajna za vađenje	5,6	3,7	5,9	10,3

Cjelokupna poljoprivreda raspolaže sa 164.467 traktora (preračunato na 15 KS) što ni u kom slučaju ne zadovoljava ni sadašnje potrebe. Poljoprivreda je deficitarna strojevima, stoga nije rijetkost da se po oranicama uz traktor, sinonim modernije poljoprivrede, još susreću »parnjače« i konj. Na 100 ha oranice još se i danas upotrebljava 2,9 konja za vuču (8,5 konja u 1934/38).

PROGRAMI INTENZIFIKACIJE

Četvrti petogodišnji plan ČSSR (1966—1970) pretpostavlja porast lične potrošnje od 17 do 18⁰/₀, a društvene 19—20⁰/₀. Za postizavanje ovih proporcija potrebno je povećanje nacionalnog dohotka 22 do 24⁰/₀, ali uz uvjet da udio akumulacije u osnovne fondove ostane na sadašnjem nivou.

Poljoprivreda, obzirom na njen značaj u kompletnoj strukturi privredivanja, dobila je u tekućem planu poseban značaj. Programom se predviđa povećanje proizvodnje za 15⁰/₀, a tržišne produkcije za 19⁰/₀. Poseban prioritet daje se

porastu biljne proizvodnje, zbog dosadašnjeg zaostajanja i racionalnijeg korištenja kapaciteta. Dosadašnji tržišni viškovi iz ratarstva proizvodili su se približno sa jedne trećine oranica, a to znači da je preko 60% oraničnih površina, zajedno sa livadama i pašnjacima, služilo kao krmna baza stočarskoj proizvodnji.

Ovim zadacima treba još pridodati i one iz oblasti sprovođenja ekonomske specijalizacije, materijalne zainteresiranosti, koncentracije poduzeća s produbljavanjem podjele rada i razvijanja poslovne suradnje, ne samo između poduzeća unutar poljoprivrede, već i kooperacije poljoprivrednih s industrijskim poduzećima, a to će rezultirati stvaranjem poljoprivredno-industrijskih kompleksa, tipa kombinata.

Sva ulaganja za ostvarenje problema intenzifikacije ostat će uglavnom na sadašnjem nivou:

Godina	Ukupno ulaganje	Milijun Kčs*	
		Ulaganje u poljoprivredu	%
1959.	10,857	2,157	19,87
1960.	12,548	2,466	19,65
1961.	13,956	2,830	20,27
1962.	13,618	2,325	17,07
1964.	14,407	2,167	15,49

* računato 1 Kčs = 50 st. dinara bio bi realan odnos

POSJETA ORGANIZACIJAMA

DRŽAVNO DOBRO »CHRASTANY« — Okrug Benešov

To gospodarstvo je osnovano 1961. u cilju da se ovdje provjeravaju i ispituju najsuvremeniji strojevi u tehnologiji šećerne repe. Posjeduju 1.600 ha, od čega 52% oranica, 20% šećerne repe, a ostalo su krmni usjevi. Imaju 400 krava i 50 traktora. Imanje dobro posluje. Koefficient rentabilnosti je 2,9 Kčs. Žetva je trofazna. Vlastita sušara i skladišta za manipulaciju i doradu sjemena.

STANICA ZA KRUPNU PROIZVODNJU PRIPLodne TELADI

»PELHRIMOV« — Okrug Pelhrimov

Stanicom rukovodi dr inž. Karel Kudlička. Ovdje se izučava problem krupne proizvodnje priplodne teladi, crvenošare, žutošare i pingavske pasmine, obzirom na uvjete pojedinog proizvodnog rajona. Zadatak selekcije i uzgojnih metoda se vrši putem 5 područnih stanica i proizvođačkih organizacija. Proizvodnja teladi je 90% po kravi. U uzgoju je 1800 teladi, pretežno na slobodnom

držanju i to za proizvodnju mlijeka. Telad je 7 do 10 dana uz kravu, a kasnije se ona odvaja u posebne boksove. Prva tri mjeseca ishrana s naturalnim mlijekom, a u periodu od 3—6 mjeseci ishrana koncentratima i sijenom. Uz stanicu je i internat sa školom u kojoj se obučavaju svršeni đaci nižih i srednjih škola za mužače i govedare.

DRŽAVNO DOBRO »DYJAKOVICE« — Kotar Breclav

Ovo gospodarstvo djeluje u području s godišnjim prosjekom oborina od 450 mm. U ekstremnim sušama prosjek 200 do 220 mm pa je potrebno navodnjavanje i regulacija površinskih voda i rijeke Jihlava. U blizini je izgrađeno umjetno jezero, kapaciteta 150 milijuna kubika vode. Visina brane 150 metara. Voda se koristi za elektroenergiju i za poljoprivredu. Podzemnim i površinskim kanalima, u dužini od 620 km, voda se dovodi na oranice. Površina gospodarstva 3.700 ha. Od toga otpada 47% na oranice, 19% lucernu, 8% repu, a ostalo je povrće. 1100 krava, 1900 kom. teladi u tovu, 260 krmača i 8000 nesilica. Dobro je osnovano 1964. od bivših zadruga. Uposleno je 680 radnika. Polovica obradivih površina se navodnjava. Dobit po hektaru iznosi 2600 Kčs. Sistem navodnjavanja je izgrađen sredstvima države. Gospodarstvo sada plaća struju i radnike. 1 ha navodnjavanja, sa 40 mm košta 240 Kčs. Prinosi 31 q/ha pšenice, 38 q/ha jarog ječma, 410—430 q/ha repe, 87 q/ha sijena lucerne, 600—700 q/ha silažnog kukuruza, 120—200 q/ha ranog krumpira.

DRŽAVNO DOBRO »MALACKY« — Okrug Bratislava

Nedavno su ga osnovale tri bivše zadruge koje su imale 5500 ha zemlje, od čega 4600 ha obradive, a 3300 ha oranica. Imale su 3200 goveda i 1000 krava muzara. Teže za specijalizacijom — žitarice, povrće i mlijeko. Proizvodnja mlijeka u 1963. god. 800.000 litara, 1964. 1,2 milijuna, 1965. 1,65 milijuna a plan je za 1966. 1,95 milijuna litara. Proizvodna cijena mlijeka 2,3 Kčs, otkupna 2,2 Kčs ljeti, a 2,4 Kčs zimi, na bazi 2,2% masti. Imaju 76 traktora točkaša, 12 gusjeničara, 2 kamiona, 9 žitnih i 8 krmnih kombajna. U sastavu gospodarstva tvornica ribljeg brašna (40 vagona godišnje), sušara za krumpir (400—500 vagona) i tvornica mlijeka u prahu (11 vagona). Zaposleno je 870 radnika i 82 stručnjaka i službenika. Prosječna zarada 1500 do 1600 Kčs. U direkciji su 22 službenika. Svaki od 5 proizvodnih pogona imaju vlastite administrativne i pomoćne službe.

DRŽAVNO DOBRO »BAJČ« — Okrug Bratislava

Osnovano je 1948. na bivšem crkvenom posjedu ostrogonskog nadbiskupa, i imaju 6200 ha zemlje. U plodoredu se nalazi 54% žitarica, 20% šećerne repe, 85 ha duhana i 43 ha povrća, te 200 ha vinograda i 1200 krava. Prinosi: 25 q/ha žitarica, 35 q/ha kukuruza u zrnju, 450 q/ha repe, 3000 l mlijeka po kravi. Sorta pšenice Diana I dala im je ove godine 48 q/ha. Prošle godine ostvarena dobit od 1 milijun Kčs. Zaposleno je 1200 radnika, od čega 50% žena. Zarada je u prosjeku 1300 Kčs. Proizvodna cijena tova junadi 16 Kčs, otkupna 12 Kčs. Staje su adaptirane za slobodan način držanja krava. Harwestor sistem u spremanju silaže. Uređenje štale je koštalo 9000 Kčs po kravi. Jedan radnik posluhuje 45 krava.

DRŽAVNO DOBRO »ZELJEZOVCE« — Okrug Levice

Ima 8020 ha zemlje, 7400 ha obradive, sa 50% oranica pod žitaricama, 36% pod krmnim biljem, imaju 10% industrijskog bilja, a ostalo je povrće i 90 ha vinograda. Prinosi žitarica su 26 do 27 q, šećerne repe 330 do 400 q, grožđa 60 q. Veoma je razvijeno govedarstvo i svinjogojstvo: 1850 krava, 550 krmača i 240 konja. Cijena koštanja mlijeka 1,7 Kčs, a tovne junadi 14 Kčs. Uposleno je 1600 radnika, s prosječnom zaradom 1600 Kčs traktoristi, 1700 Kčs stočari, 1450 Kčs službenici, 1750 do 3300 Kčs agronomi. Rad u stočarstvu se provodi po smjenama. Po jedna radnica radi u smjeni na 32 krmače. Otkupna cijena vinima I klase (Traminac, Leanka, Rulender) 14,2 Kčs, II klasa (Graševina, Veltinac, Silvanac, Rizvanac, Frankovka, Ezerio) 12,25 Kčs, III klasa (Kadarska, Slankamenka, Kevedinka, Oporto) 8,4 Kčs. Podizanje novih vinograda 30—60.000 Kčs.

OGLEDNA GOVEDARSKA FARMA »NITRA« — Okrug Nitra

Moderna, novoizgrađena farma u neposrednoj blizini grada, kapaciteta 400 krava. Sada imaju momentano 120 krava, istočnofrizijske pasmine. Harwestor sistem u spremanju silaže. Izgrađeno je 12 silosa, svaki po 450 kubika. Potpuno je mehaniziran proces ishrane, čišćenja i mužnje. Objekat će koštati 11,5 milijuna Kčs, s otplatom na 14 godina. Na farmi će biti uposleno svega 12 radnika, uključujući dvojicu zootehničara. Osim proizvodnje, farma će služiti i za obuku poljoprivrednih stručnjaka. Opremu farme su izvršile firme Harwestor i Alfa-Lavar, a izgradnju firma Mannesmann iz Düsseldorfa.

Kako se u Nitri nalazi novoizgrađeni i suvremeno opremljeni Poljoprivredni fakultet, osim ove farme, čija je izgradnja pri završetku, u blizini grada izgrađuje se i druga govedarska farma za 700 krava. Opremu i sva tehnološka rješenja daju domaće firme. I u ovoj farmi je sve mehanizirano. Posebnim sistemom valova na pokretnoj vrpci omogućena je individualna ishrana krava, iako se one uzgajaju po sistemu slobodnog držanja.

POLJOPRIVREDNA ZADRUGA GOTWALDOV — Okrug Gotwaldov

To je peradarska farma za proizvodnju jaja. 10.000 nesilica. Proizvodnja jaja po jednoj nesilici je 220 kom. godišnje. Cijena koštanja jaja po sadašnjem držanju 0,38 Kčs, a na ranijem slobodnom držanju 0,55 Kčs. Prodajna cijena 165 Kčs po jednom q jaja. Kako se farma nalazi u neposrednoj blizini ovog velikog industrijskog centra, gotovo sva proizvodnja služi za podmirenje potreba grada.

POLJOPRIVREDNA ZADRUGA »JASENA« — Okrug Gotwaldov

Zadruga je smještena u planinskom dijelu. Ima 494 ha zemlje, 171 ha oranica, 100 ha livada a ostalo su pašnjaci. Posjeduje 517 ha šume. Specijalizacija na proizvodnju mlijeka i krumpira. Zadruga ima 150 članova a 110 sposobnih za rad. Zaradu su u prošloj godini imali 15.000 Kčs po zaposlenom. Isplata se vrši u novcu, bez naturalnih davanja, osim prodaja po otkupnim cijenama. Stariji seljaci i bolesni imaju penziju koja se kreće 400 do 500 Kčs. Posjeduje 8 traktora točkaša gumenjaša 2 IDT-54, 8 pari konja te 290 krava. Svi seljaci su članovi zadruge, osim 2 domaćinstva koja obrađuju vlastitu zemlju.

POLJOPRIVREDNA ZADRUGA »RATIBOR« — Okrug Gotwaldov

Zadruga je također smještena u planinskom dijelu. Ima 260 ha zemlje, 115 domaćinstava, 60 sposobnih za rad. Zarada je u prosjeku 15.000 Kčs. Nema garantirane zarade, nego se isplata vrši na temelju izvršenja normi. 250 krava i 190 teladi za tov i rasplod. Rasprodaja junica se vrši putem aukcija. Proizvodnja po kravi iznosi 2200 litara mlijeka. Poslije treće laktacije 3100.

POLJOPRIVREDNO DOBRO »BOJKOVICE« — Okrug Uherské Hrádiště

Gospodarstvo je u brdskom području Moravske. Posjeduje 4000 ha, od čega je polovica ratarstvo, a druga polovica voćnjaci i vinogradi sađeni na terasama. Uposleno je 600 radnika, 35 stručnjaka i 16 službenika. Teški su uvjeti za proizvodnju. Kooperacija u stočarstvu s okolnim seljacima, koji još nisu učlanjeni u zadrugu, a žive udaljeno u brdskom području.

POLJOPRIVREDNA ZADRUGA »BLATNIČKA« — Okrug Uherské Hrádiště

Zadruga ima 560 ha od 714 ha koliko imaju dva sela koja su obuhvaćena ovom zadrugom. Poslije osnivanja zadruge 1960, zadruga se bavila raznovrsnom proizvodnjom. 1963. se počelo zaista dobro raditi i sada idu na specijalizaciju — proizvodnja kukuruza, tov junadi i vinogradarstvo. Napuštena je proizvodnja krava za mlijeko, svinje i perad. U tovu imaju 1200 komada teladi koja se za tov nakupljuje od okolnih dobara ili zadruga. Godišnja proizvodnja sjemenskog kukuruza je 60 vagona. Posjeduju vlastitu sušaru za merkantilni i sjemenski kukuruz. Siju 11,5 kg hibridnog sjemena. Prinosi kukuruza su 42—50 q/ha zrna. Prva zadruga u ČSR, koja je krenula na specijalizaciju proizvodnje. Imaju 100 članova zadruge, a oko 80 sposobnih za rad. Prosjek zarade u 1965. godini 14.000 Kčs. Zadruga je prilično opterećena obavezama iz prošle godine. Dug im još iznosi 2,3 milijuna Kčs.

POLJOPRIVREDNO DOBRO »BEZNO« — Okrug Prag

Posjeduju 4100 ha zemlje — od toga 3300 ha obradivih površina. Imaju staje sa po 100 komada krava i 8 radnika u svakoj staji. Ukupno hrane 400 krava. Proizvodnja mlijeka je 3300 litara u prvoj i 3800 litara u drugoj laktaciji. Krave su istočnofrizijske pasmine. Prinos kod pšenice je 38,4 q/ha, jarog ječma 31,3 q/ha, šećerne repe 350 q/ha, sijena 85 q/ha, zelene mase 125 q/ha. Na 100 ha imaju 85 goveda, 43 krave, 70 svinja i 140 peradi. Prirast kod prasadi 540 je grama; utrošak hrane je 4,99 kg, a 14,7 prasadi po krmači kod odbića. Cijena koštanja mlijeka je 1,8 Kčs (2,35 Kčs otkupna), tovne junadi 14,00 Kčs (13,00 Kčs otkupna), jaja 0,6 Kčs (1,05 otkupna). Proizvodna cijena 1 q žitarica 68 Kčs, repe 19,5 Kčs, sijena lucerne 30,00 Kčs, zelene mase 6,6 Kčs, silaže 8,4 Kčs, a leguminoze 130 Kčs. Zbog blizine grada idu na proširenje proizvodnje i na specijalizaciju — meso, mlijeko. Uposleno je 850 radnika. Dobit je u prošloj godini iznosila 2 milijuna Kčs, a prosječna zarada 1700 Kčs po zaposlenom radniku.

POLJOPRIVREDNO DOBRO »MLADKOV« — Okrug Usti nad Orlici

To je tipično brdsko gospodarstvo (nadmorska visina 950 metara), specijalizirano za proizvodnju mesa i mlijeka. Imaju 3000 ha zemlje, 1800 ha oranice, ostalo njegovani pašnjaci. Ranije su u ovom području bile tri zadruge i jedno planinsko dobro. Prinosi žitarica su 27—32 q/ha, a sijena 80 mtc, posjeduju 132 krave sa 2050 litara mlijeka. Proizvodnja po 1 ha 137 kg mesa i 57 litara mlijeka. Uposleno je 430 radnika i 30 stručnjaka.